

OKUL YÖNETİCİLERİNİN LİDERLİK STİLLERİ İLE ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTSEL BAĞLILIK VE ÖRGÜTSEL GÜVEN DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL MANAGERS' LEADERSHIP
STYLES AND TEACHERS' ORGANIZATIONAL COMMITMENT AND
ORGANIZATIONAL TRUST LEVELS

Ramazan ÖZKUL¹-Ümit DOĞAN²-Seyfettin ABDURREZZAK³-Yalçın Varol YILDIZBAŞ⁴

Öz

Bu araştırma, okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılık ve örgütsel güven düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin görüşlerinin cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenleri açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, araştırma modeli olarak betimsel ilişki tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Malatya ili Yeşilyurt ilçesinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, evrenden basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen 351 öğretmenden oluşmaktadır. Toplanan veriler üzerinde betimsel istatistik analizler yapılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre, okul yöneticilerinin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürücü liderlik uygulamalarını orta düzeyde sergiledikleri; öğretmenlerin örgütsel bağlılık algı düzeylerinin yüksek olduğu; meslektaşlara güven algı düzeylerinin oldukça yüksek, öğrenci ve velilere güven algı düzeyi ile okul müdürüne güven algı düzeyinin ise orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin okul yöneticilerinin liderlik stillerini algılama düzeylerinin ve örgütsel bağlılıklarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Medeni durum değişkeni açısından, öğretmenlerin okul müdürlerinin liderlik stillerini algılama düzeyinde sadece serbest bırakıcı liderlik stiline; örgütsel bağlılıklarının ve örgütsel güven boyutlarından öğrenci ve velilere güven algı düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği, diğer boyutlarda anlamlı farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Mesleki kıdem değişkeni açısından ise, öğretmenlerin okul yöneticilerinin liderlik stillerini algılama düzeyleri ve örgütsel bağlılıklarının mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik Stilleri, Örgütsel Bağlılık, Örgütsel Güven, Okul Yöneticileri, Öğretmen.

Abstract

This research was carried out to examine the relationship between school managers' leadership styles and teachers' organizational commitment and organizational trust levels. In the study, it was tried to determine whether the opinions of the teachers differed significantly in terms of gender, marital status and professional seniority variables. In this context, the descriptive relational survey model was used as the research model. The universe of the research consists of teachers working in Yeşilyurt district of Malatya province. The sample of the study consists of 351 teachers selected from the population using the simple random sampling method. Descriptive statistical analyzes were made on the collected data. According to teachers' opinions, school managers exhibited transformational, liberating and sustainable leadership practices at a moderate level; teachers' organizational commitment levels are high; It has been determined that the perception level of trust in colleagues is quite high, the level of trust in students and parents and the level of trust in the school principal are moderate. It was determined that teachers' perception levels of school managers' leadership styles and organizational commitment did not differ significantly in terms of gender variable. In terms of marital status variable, only liberating leadership style was found at the level of teachers' perception of school principals' leadership styles; It has been revealed that organizational commitment and the level of perception of trust in students and parents from the dimensions of organizational trust differ significantly, but there is no significant difference in other dimensions. In terms of professional seniority variable, it was determined that teachers' perception levels of school managers' leadership styles and organizational commitment did not differ significantly in terms of professional seniority variable.

Keywords: Leadership Styles, Organizational Commitment, Organizational Trust, School Manager, Teacher.

¹ Dr., Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü, ramazanozkul4427@gmail.com, Orcid: 0000-0001-9757-6062

² Dr., Karapürçek İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, doganumit18@hotmail.com, Orcid:0000-0002-8144-9744

³ Dr., Demokrasi İlkokulu,Uzunköprü,Edirne, srezzak@hotmail.com, Orcid:0000-0001-9892-7506

⁴ Dr., Vali Ali Cevdet Bey İlkokulu, İpekyolu, Van, yalcinvarol@hotmail.com, Orcid:0000-0002-9134-4276

Makale Türü: Araştırma Makalesi – Geliş Tarihi: 03.11.2021 – Kabul Tarihi: 26.12.2021

DOI:10.17755/esosder.1018538

Atf için: Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2022;21(82): 584-602

Etik Kurul İzni: İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Kurulu, 24/09/2021 Tarih ve E.90661 Sayılı yazısı ile uygun görülmüştür.

1. Giriş

Bir arada yaşayan insanlar farklı insanlarla ilişki kurmak zorundadır. Bu ilişkileri yönlendirme ve insanlar arasındaki örgütlemeyi sağlama noktasında liderliğin önemi oldukça fazladır. Eğitim örgütlerinde lider olan insanların, örgütsel hedefleri gerçekleştirmek amacıyla örgütteki tüm paydaşlar arasındaki koordinasyonu en üst düzeyde sağlamaları gerekir. Eğitim örgütlerinde örgütsel hedeflere ulaşma, öğretmenler arasındaki ilişkileri düzenleme, örgüte duyulan bağlılık ve güven duygusunu geliştirme ancak okul yöneticisinin liderlik becerileri ile gerçekleştirilebilir (Bakkalbaşı, 2017).

Liderlik, yol gösteren, hedefe ulaştırmaya çalışan kişi olarak bireylerin istek ve ihtiyaçlarını dikkate alan ve tüm öğeleri bir araya getiren kişilerin temel özelliğidir (Tosun, 1982: 243). Firestone' a (1996: 404) göre belirli bir statü sahibi olan bireylerin örgütsel işlevleri yerine getirirken, çalışanların istekli olarak buldukları bir ortam oluşturmaları ve onları örgütlemeleri liderlik özellikleridir. Güney'e (2007: 357) göre de liderlik, bireyler arasında etkileşimi sağlayarak, daha önceden ortaya konan hedeflere yönelme kapasitesidir. Liderlik, bireylerin kişisel özellikleri, toplumsal ve örgütsel bakış açısına göre farklı tanımlamalar yapılan bir kavramdır (Erçetin, 1998: 3). Liderlik stilleri, liderlerin kişisel özellikleri ya da liderlik sürecini etkileyen durumsal özelliklere göre değişmektedir (Güllü ve Arslan, 2009). Liderlik konusunda alanyazında oldukça farklı tanımlamalar ve sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu stiller çoğunlukla, demokratik, otokratik, ilgisiz, vizyoner, otantik, karizmatik, kültürel, etik, öğretimsel, dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik şeklinde ifade edilmektedir (Bakan ve Büyükbeşe, 2010; Bass, 1985; Burns, 1978; Çelik ve Sünbül, 2008; Sayılı ve Baytok, 2014; Taşdemir, 2009). Bass (1985) ve Burns (1978) katkılarıyla, Bass ve Avolio (1994) tarafından geliştirilen Tam Boyutlu Liderlik (Full Range of Leadership) adlı modelde, liderlerin büyük çoğunluğunun belirli oranlarda dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik stillerini sergileyebildikleri, bu stillerin daha önce belirtilen liderlik stillerini de kapsadığı ifade edilmektedir. Bu nedenle araştırmada Tam Boyutlu Liderlik Modeline dayalı olarak, dönüşümcü liderlik, serbest bırakıcı liderlik ve sürdürümcü liderlik stilleri ele alınmıştır.

Dönüşümcü liderlik, alanyazında kavram olarak ilk defa Burns (1978) kullanırken, daha sonra Bass (1985) tarafından teori olarak ortaya atılmıştır (Genç ve Halis, 2006: 55). Burns'e (1978: 43) göre dönüşümcü liderlik, çalışanlarla etkileşim içerisinde olarak, onlardaki enerjiyi açığa çıkarma sürecidir. Bass'a (1985: 169) göre dönüşümcü lider, çalışanlar arasında etkili iletişim becerilerini kullanarak bağ kuran ve sahip oldukları yönetim becerilerini belirledikleri vizyon doğrultusunda sürdüren kişilerdir. Daft'a (2005: 153) göre, örgütün kültürünü ve stratejilerini değiştirerek, yeni bir vizyon kazandırma becerisidir. Dönüşümcü liderler, örgüt çalışanlarının yaptıklarının çok daha fazlasını yapabileceklerine inandıran kişilerdir (Eren, 2001: 483). Palmer, Walls, Burgess ve Stough 'a (2001) göre ise, örgütte bulunanların duygularını yönetme, faaliyetlerini takip etme yeteneğidir. Dönüşümcü liderler, adaleti sağlamaya yönelik olarak kişisel değerleri temele alan ve çalışanları içsel olarak güdüleyen kişilerdir (Gibson, Ivancevich ve Donnelly, 1994: 309).

Serbest bırakıcı liderlik, çalışanların kendi hallerinde çalışmalarına izin veren, yönetim yetkisini en az düzeyde kullanan liderlik stildir (Doğan, 2001: 30). Serbest bırakıcı lider, çalışanların kendilerine sunulan kaynaklar ölçüsünde amaçlarını belirlemelerine ve planlama yapmalarına olanak tanırlar (Eren, 2008: 459). Bu liderler, çalışanların taleplerini göz ardı ederken, sorumluluk almadan onların sorumluluk almalarını isterler ve net karar vermekten çekinirler (Hoy ve Miskel, 2010: 396).

Sürdürümcü liderlik ise, örgütsel değişime karşı olarak daha önceki yönetim biçimini benimseyen ve mevcut düzeni sürdürmeye çalışanların benimsediği liderlik stildir (Bass,

Avalio, Jubg ve Berson, 2003). Sürdürücü liderler, takipçilerinin istenilen davranışları sergilemeleri yönünde motivasyonlarını artırır ve önceki davranışlardan fazlasını yapmalarını isterler (Hartog, Muijen ve Koopman, 1997: 1).

Örgütsel bağlılık, bireylerin buldukları örgüte ilgi göstermeleri ve aidiyet hissetmeleridir (Doğan ve Kılıç, 2007). Hunt ve Morgan'a (1994) göre örgütsel bağlılık, bireylerin örgütsel hedeflere ulaşmaya yönelik inancı, bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik çabası ve örgütte istekli olarak bulunma duygusudur. Bogler ve Somech'e (2004) göre de örgüte bağlılık, örgüt için çalışma, örgütsel amacı kabul etme ve örgütte kalmaya önem verme unsurlarına oluşur. Allen ve Meyer'e (1990) göre ise, örgüte değer vererek bu değerlere ve amaçlara ulaşma yönünde çaba sarf etmez.

Örgütsel bağlılık; cezadan uzak durma ve ödül kazanmaya dayalı olarak uyum, örgütsel değerlere uygun olarak tutum ve davranış sergilemeyi içeren özdeşleşme ve örgütsel değerler ile çalışan değerlerinin örtüşmesini ifade eden içselleştirme olarak sınıflandırılmaktadır (O'Reilly ve Chatman, 1986). Eğitim örgütlerinde, öğretmenlerin içsel olarak kendilerini örgüte ait hissetmeleri, uyum göstermeleri, kurumsal amaçları gerçekleştirmeye çok daha fazla istek duymaları ve bu amaçları içselleştirmeleri örgütsel bağlılığı oluşturmaktadır (Morrow, 1983). Örgütsel bağlılık düzeyi yüksek olan öğretmenler, örgüte en üst düzeyde aidiyet hissederek, etkili bir okul olmayı sağlarlar (Sığı ve Basım, 2006).

Örgütsel güven, uzun süre boyunca örgütte bulunmak için istekli olma ve örgütle özdeşim kurmayı ifade eder (Yu, Mai, Tsai ve Dai, 2018). Stoner ve Hartman'a (2000) göre örgütsel güven, örgütsel faaliyetlere istekli olarak katılım gösterme, örgüte bağlılık duyma ve verilen görevleri çok iyi seviyede yapmadır. Lewicki, McAllister ve Bies'e (1998) göre ise örgütsel güven, örgüt çalışanlarının her zaman olumlu davranışlar sergileyeceğine inanma durumudur.

Polat'a (2007) göre örgütsel güven, örgüte ve yöneticiye güven olarak iki boyuttan oluşurken; Tokgöz ve Seymen'e (2013) göre örgüte, yöneticiye ve çalışanlara güven şeklinde üç boyuttan oluşmaktadır. Bu öğeler örgütsel güveni meydana getiren ve olmazsa olmaz görülen boyutlar olarak dikkat çekmektedir (Boyacı, Karacabey ve Bozkuş, 2018: 458). Eğitim örgütlerinde, öğretmenlerin güven duygusunun gelişmesi, okul yöneticilerinin davranışları, öğretmenler arasındaki ilişkiler ve örgüte duyulan bağlılıkla doğrudan ilişkilidir (Celep, 2000: 19). Okul ortamında güven duygusunun yerleşmesi, okulun belirlemiş olduğu vizyonu ve misyonu gerçekleştirme bakımından önemli görülmektedir (Özer, Demirtaş ve Üstüner ve Cömert, 2006: 107).

Bir eğitim kurumu olan okulda görev yapan öğretmenler arasında güven eksikliği kurumun etkililiğini olumsuz yönde etkilemektedir (Özer, Demirtaş ve Üstüner ve Cömert, 2006: 120). Öğretmenlerin çalışmalarının adil bir şekilde değerlendirilmesi, öğretmenlerin okul yönetimine olan güvenlerini ve çalıştıkları okula bağlılıklarını olumlu yönde etkileyebilir (Celep, 2000: 19).

Liderler, örgütsel kaynakları etkin kullanmak amaçladıkları. Bu nedenle örgütsel kaynakların temelini oluşturan insanların, örgüte olan eğilimlerinin ve bakış açılarının incelenmesi önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, okulun lideri olarak kabul edilen okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile okulun temel paydaşı olan öğretmenlerin örgütsel bağlılık ve güven düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Öğretmen görüşlerine göre bu amaç, aşağıda belirtilen sorular bağlamında irdelenmektedir:

1. Okul yöneticilerinin kullandıkları liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları ve örgütsel güven algıları ne düzeydedir?

2. Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılık ve örgütsel güven düzeyleri, cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılık ve örgütsel güven düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Alanyazında öğretmen görüşlerine göre, okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılık ve örgütsel güven düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmaması, araştırmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

2. Yöntem

Yöntem kısmında araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir. Ayrıca araştırma etik kurul izni ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel ilişkisel tarama modeli kullanılmış olup, ilişkisel tarama modelleri iki veya ikiden fazla değişkenin birlikte değişimi ve/veya değişimin derecesinin belirlenmeye çalışıldığı araştırma modelidir (Karasar, 2010).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2021-2022 eğitim öğretim yılında Malatya ili merkez Yeşilyurt ilçesinde görevli toplam 4019 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden basit seçkisiz örneklem yöntemi ile seçilmiş 19 okulda görev yapan 351 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem sayısı %95 güven düzeyi ve %5 hata payı dikkate alınarak 351 olarak belirlenmiştir (Raosoft, 2021). Örneklemini oluşturan öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1 de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	219	62,39
	Erkek	132	37,61
Medeni Durum	Bekar	125	35,61
	Evli	226	64,39
Mesleki Kıdem	0-5 Yıl	37	10,54
	6-10 Yıl	73	20,79
	11 Yıl ve Üzeri	241	68,67

Tablo 1 incelendiğinde, öğretmenlerin 219'u (%62,39) kadın, 132 erkektir (%37,61). Katılımcı öğretmenlerin 125'i bekar (%35,61), 226'sı ise evlidir (%64,39). Öğretmenlerin kıdemleri incelendiğinde 37'si (%10,54) 0-5 yıl, 73'ü (%20,79) 6-10 yıl, 241'i (%68,67) 11 ve üstü yıl mesleki kıdeme sahiptir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanma sürecinde okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılık ve örgütsel güven düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için üç farklı ölçek kullanılmıştır.

Okul Müdürleri Liderlik Stilleri Ölçeği

Araştırmada kullanılan ilk ölçek Akan, Yıldırım ve Yalçın'ın (2014) geliştirmiş olduğu 35 maddeden ve üç boyuttan oluşan *Okul Müdürleri Liderlik Stilleri* ölçeğidir. Ölçeğin boyutlarından dönüşümcü liderlik boyutu yirmi maddeden, serbest bırakıcı liderlik boyutu sekiz maddeden, sürdürümcü liderlik boyutu ise yedi maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipi geliştirilmiş olup ölçekten alınabilecek puanlar en düşük 35, en yüksek ise 175'tir. Araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen psikometrik ölçümler neticesinde ölçeğin açıkladığı varyansın %54,19 olduğu bulunurken, aynı zamanda dönüşümcü liderlik Cronbach Alfa katsayısı .96, sürdürümcü liderlik Cronbach Alfa katsayısı .85, serbest bırakıcı liderlik Cronbach Alfa katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında dönüşümcü liderlik Cronbach Alfa katsayısı .86, sürdürümcü liderlik Cronbach Alfa katsayısı .81, serbest bırakıcı liderlik Cronbach Alfa katsayısı .77 olarak, ölçeğin geneli için ise Cronbach Alfa katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmenler İçin Örgütsel Bağlılık Ölçeği

Çalışmada kullanılan ikinci veri toplama aracı Üstüner'in (2009) geliştirdiği *Öğretmenler için Örgütsel Bağlılık Ölçeği*dir. Ölçek 17 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipi geliştirilmiş olup ölçekten alınabilecek puanlar en düşük 17, en yüksek ise 85'tir. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans %48,233'tür. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca test tekrar test korelasyon katsayısı ise araştırmacı tarafından .88 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmenlerin Örgütsel Güven Algıları Ölçeği

Araştırmada üçüncü veri toplama aracı olarak Hoy ve Tschannen-Moran'ın (2003) geliştirdiği, Özer, Demirtaş, Üstüner ve Cömert'in (2006) Türkçe uyarlamasını yaptığı *Öğretmenlerin Örgütsel Güven Algıları Ölçeği* kullanılmıştır. Ölçek, meslektaşlara, veli ve öğrencilere, müdüre güven olmak üzere üç boyuttan ve 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipi geliştirilmiş olup ölçekten alınabilecek puanlar en düşük 20, en yüksek ise 100'dür. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans %48,83'tür. Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla meslektaşlara güven boyutunda .82, veli ve öğrencilere güven boyutunda .70, müdüre güven boyutunda .87 ve ölçek genelinde .86 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma da ise Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla meslektaşlara güven boyutunda .83, veli ve öğrencilere güven boyutunda .72, müdüre güven boyutunda .91 ve ölçek genelinde .88 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın örnekleminde toplanan 370 veri toplama aracınının 19'unun eksik ve/veya hatalı olduğu değerlendirildiğinden 351 veri değerlendirmeye alınmıştır. Bu aşamadan sonra normallik koşulu için ölçeklere ait ifadelerin basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş ve bu değerlerin -1 ile 1 arasında değer aldığı ve normal dağılım koşulunun sağlandığına karar verilmiştir (Tabachnick ve Fidel, 2003). Araştırmada okul yöneticilerinin liderlik stilleri, öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları ve örgütsel güven düzey algılarına ilişkin görüşlerinin demografik özelliklerinin grup sayılarına göre uygun olan t-testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ise Pearson's korelasyon analizi kullanılmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki yordayıcılık durumu ise çoklu regresyon analizi ile belirlenmiştir.

3. Bulgular

Araştırma verilerinden hareketle elde edilen bulgular, başlıklar ve tablolar halinde aşağıda ifade edilmiştir.

Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Güven Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Araştırmanın bu alt problemi kapsamında yapılmış olan betimsel istatistik bulguları Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Ölçekler ve Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Ölçekler	Boyutlar	n	\bar{x}	ss	Madde Sayısı
Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri	Dönüşümcü Liderlik	351	3.40	.70	20
	Serbest Bırakıcı Liderlik	351	3.10	.85	8
	Sürdürümcü Liderlik	351	3.08	.86	7
Örgütsel Bağlılık		351	3.5	.75	17
Örgütsel Güven	Meslektaşlara Güven	351	3.45	.74	7
	Öğrenci ve Velilere Güven	351	3.20	.80	8
	Müdüre Güven	351	3.05	.86	5

Tablo 2 incelendiğinde, okul yöneticilerinin liderlik stilleri ölçeğinde dönüşümcü liderlik ortalaması ($\bar{x}= 3.40$) oldukça yüksek, serbest bırakıcı liderlik ortalaması ($\bar{x}= 3.10$) ve sürdürümcü liderlik ortalaması ($\bar{x}=3.08$) orta düzeydedir. Öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyi oldukça yüksektir ($\bar{x}=3.50$). Örgütsel güvende, meslektaşlara güven ($\bar{x}= 3.45$) oldukça yüksek iken, öğrenci ve velilere güven ($\bar{x}= 3.20$) ve müdüre güven ($\bar{x}= 3.05$) orta düzeydedir.

Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılık ve örgütsel güven düzeylerinin cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdemlerine bağlı olarak değişip değişmediğine ilişkin bulgular başlıklar halinde verilmiştir.

Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Güven Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İstatistik Sonuçları

Araştırmanın bu alt problemi kapsamında yapılmış olan t-testi analiz sonuçları Tablo 3’te belirtilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Dönüşümcü Liderlik	Erkek	132	3.39	.71	349	.08	.92
	Kadın	219	3.41	.69			
Serbest Bırakıcı Liderlik	Erkek	132	3.13	.91	349	1.72	.09
	Kadın	219	3.09	.84			
Sürdürümcü Liderlik	Erkek	132	3.05	.90	349	.23	.82
	Kadın	219	3.09	.85			
Örgütsel Bağlılık	Erkek	132	3.49	.75	349	.30	.76
	Kadın	219	3.55	.74			
Meslektaşlara Güven	Erkek	132	3.29	.70	349	2.10	.03*
	Kadın	219	3.51	.77			
Öğrenci ve Velilere Güven	Erkek	132	3.21	.79	349	1.52	.12
	Kadın	219	3.19	.84			
Müdüre Güven	Erkek	132	3.01	.89	349	1.61	.11
	Kadın	219	3.07	.85			

*p<.05

Tablo 3'te cinsiyet değişkenine göre okul yöneticilerinin liderlik stilleri ölçeğinde öğretmenlerin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Her üç boyutta da kadın ve erkek öğretmenlerin benzer algılara sahip olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Kadın ve erkek öğretmenlerin örgütsel bağlılık algılarının benzer olduğu ifade edilebilir.

Tablo 3 örgütsel güven ölçeği açısından incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre öğrenci ve velilere güvenleri ile müdüre güvenlerinin anlamlı farklılık göstermediği ancak meslektaşlara güven algı düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir [$t(351)= 2.10$; $p < .05$] görülmektedir. Öğretmenlerin öğrenci ve velilere güven ve müdüre güven algılarının benzer olduğunu, meslektaşlara güven algı düzeylerinin ise kadın öğretmenler lehine yüksek olduğu ifade edilebilir.

Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Güven Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre İstatistik Sonuçları

Araştırmanın bu alt problemi kapsamında yapılmış olan t-testi analiz sonuçları Tablo 4' te belirtilmiştir.

Tablo 4. Medeni Durum Değişkenine Göre İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Medeni Durum	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Dönüşümcü Liderlik	Bekâr	125	3.38	.71	349	.27	.90
	Evli	226	3.40	.69			
Serbest Bırakıcı Liderlik	Bekâr	125	3.03	.91	349	2.36	.00*
	Evli	226	3.35	.84			
Sürdürümcü Liderlik	Bekâr	125	3.02	.90	349	.20	.89
	Evli	226	3.07	.85			
Örgütsel Bağlılık	Bekâr	125	3.70	.79	349	2.97	.00*
	Evli	226	3.35	.70			
Meslektaşlara Güven	Bekâr	125	3.40	.70	349	.49	.07
	Evli	226	3.49	.77			
Öğrenci ve Velilere Güven	Bekâr	125	3.11	.79	349	1.58	.04*
	Evli	226	3.50	.84			
Müdüre Güven	Bekâr	125	3.00	.89	349	.58	.14
	Evli	226	3.16	.85			

* $p < .05$

Tablo 4'te medeni durum değişkenine göre okul yöneticilerinin liderlik stilleri ölçeğinde öğretmenlerin dönüşümcü ve sürdürümcü liderlik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Serbest bırakıcı liderlik boyutunda ise anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir [$t(351)= 2.36$; $p < .05$]. Öğretmenlerin dönüşümcü liderlik ve sürdürümcü liderlik algılarının evli ve bekâr öğretmenlerde benzer olduğu, serbest bırakıcı liderlik boyutunda ise evli öğretmenler lehine yüksek olduğu ifade edilebilir.

Öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarının medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir [$t(351)= 2.97$; $p < .05$]. Evli ve bekâr öğretmenlerin örgütsel bağlılık algılarının bekâr öğretmenler lehine yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 4 örgütsel güven ölçeği açısından incelendiğinde medeni durum değişkenine göre meslektaşlara ve müdüre güven boyutlarında anlamlı farklılık göstermediği ancak öğrenci ve velilere güven algı düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir [$t(351)=1.58$; $p<.05$]. Öğretmenlerin meslektaşlara ve müdüre güven algılarının benzer olduğunu, öğrenci ve velilere güven algı düzeylerinin ise evli öğretmenler lehine yüksek olduğu ifade edilebilir.

Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Güven Düzeylerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre İstatistik Sonuçları

Araştırmanın bu alt problemi kapsamında yapılmış olan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5'te belirtilmiştir.

Tablo 5. Mesleki Kıdem Değişkenine Göre İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Mesleki Kıdem	n	\bar{x}	ss		KT	sd	KO	F	p
Dönüşümcü Liderlik	0-5yıl	37	3.42	.65	G. arası	.13	2	.14		
	6-10yıl	73	3.39	.62	G. içi	144	348	.43	.14	.82
	11yıl +	241	3.40	.72	Toplam	144	350			
Serbest Bırakıcı Liderlik	0-5yıl	37	3.08	.77	G. arası	1.27	2	.59		
	6-10yıl	73	3.12	.89	Grup içi	263	348	.74	.77	.44
	11yıl +	241	3.09	.79	Toplam	165	350			
Sürdürümcü Liderlik	0-5yıl	37	3.00	.82	G. arası	.97	2	.44		
	6-10yıl	73	3.11	.85	G. içi	140	348	.52	.81	.42
	11yıl +	241	3.07	.83	Toplam	141	350			
Örgütsel Bağlılık	0-5yıl	37	3.50	.73	G. arası	.38	2	.55		
	6-10yıl	73	3.45	.66	G. içi	138.3	348	.41	1.24	.27
	11yıl +	241	3.51	.77	Toplam	139.4	350			
Meslektaşlara Güven	0-5yıl	37	3.18	.58	G. arası	.39	2	.53		
	6-10yıl	73	3.20	.62	G. içi	139	348	.39	1.20	.02*
	11yıl +	241	3.57	.77	Toplam	141	350			
Öğrenci ve Velilere Güven	0-5yıl	37	3.18	.50	G. arası	.46	2	.19		
	6-10yıl	73	3.25	.55	G. içi	75.1	348	.25	.03	.92
	11yıl +	241	3.19	.50	Toplam	75.5	350			
Müdüre Güven	0-5yıl	37	3.02	.63	G. arası	.54	2	.12		
	6-10yıl	73	3.00	.61	G. içi	85.6	348	.18	.07	.75
	11yıl +	241	3.06	.64	Toplam	88.1	350			

* $p<.05$

Tablo 5'te mesleki kıdem değişkenine göre okul yöneticilerinin liderlik stilleri ölçeğinde öğretmenlerin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu durumda, her üç boyutta mesleki kıdem değişkenine göre öğretmenlerin benzer algılara sahip olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeylerinin mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı fark göstermediği belirlenmiştir. Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre örgütsel bağlılık algılarının benzer olduğu ifade edilebilir.

Tablo 5 örgütsel güven ölçeği açısından incelendiğinde mesleki kıdem değişkenine göre öğrenci ve velilere ile müdüre güven boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı, ancak meslektaşlara güven algı düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir [$F(351)= 1.20$; $p<.05$]. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri açısından öğrenci ve veliler ile müdüre güven algılarının benzer olduğunu, meslektaşlara güven algı düzeylerinin ise 11 ve üstü yıl kıdeme sahip öğretmenler lehine yüksek olduğu söylenebilir.

Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri, Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Güven Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Analizi İstatistik Sonuçları

Araştırmanın bu alt problemi kapsamında yapılmış olan korelasyon analizi sonuçları Tablo 6'da belirtilmiştir.

Tablo 6. Pearson's Korelasyon Analizi İstatistik Sonuçları

	2	3	4	5	6	7
1.Dönüşümcü Liderlik	.701*	.705*	.455*	.440*	.500*	.540*
2.Serbest Bırakıcı Liderlik	1	.770*	.295*	.455*	.495*	.535*
3.Sürdürümcü Liderlik		1	.285*	.490*	.520*	.505*
4.Örgütsel Bağlılık			1	.640*	.580*	.545*
5.Meslektaşlara Güven				1	.680*	.720*
6.Öğrenci ve Velilere Güven					1	.705*
7.Müdüre Güven						1

* $p<.05$

Tablo 6 incelendiğinde, liderlik stillerinden dönüşümcü liderlik, serbest bırakıcı liderlik ve sürdürümcü liderlik boyutları arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu ortaya çıkmıştır. Dönüşümcü liderlik ile örgütsel bağlılık arasında orta düzeyde ve anlamlı, serbest bırakıcı liderlik ve sürdürümcü liderlik ile örgütsel bağlılık arasında düşük düzeyde ve anlamlı ilişkiler belirlenmiştir.

Liderlik stilleri ölçeği alt boyutları ile örgütsel güven ölçeği alt boyutları arasında orta düzeyde anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Örgütsel bağlılık ile örgütsel güven ölçeği alt boyutları arasında ise orta düzeyde anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Ayrıca örgütsel güven ölçeği alt boyutları arasında meslektaşlara güven ile öğrenci ve velilere güven arasında orta düzeyde anlamlı, diğer boyutlar arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu ortaya çıkmıştır.

Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Güven Düzeylerine İlişkin Regresyon Analizi İstatistik Sonuçları

Araştırmanın bu alt problemi kapsamında yapılmış olan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 7’ de belirtilmiştir.

Tablo 7. Örgütsel Bağlılığın Yordanmasına İlişkin İstatistik Sonuçları

Yordayıcı Değişken	B	ShB	β	T	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1.33	.34		3.56	.00*		
Dönüşümcü Liderlik	.29	.01	.26	5.74	.00*	.36	.24
Serbest Bırakıcı Liderlik	.01	.03	.01	.31	.68	.03	.01
Sürdürümcü Liderlik	.03	.04	.03	.73	.39	.07	.03
Meslektaşlara Güven	.27	.02	.18	4.66	.00*	.39	.29
Öğrenci ve Velilere Güven	.13	.01	.04	3.22	.12	.06	.05
Müdürü Güven	.24	.03	.03	4.18	.28	.09	.08
R= .42	R ² =						
F= 18.67	.17						
	*p<.01						

Tablo 7’de yordayıcı değişkenler (dönüşümcü liderlik, serbest bırakıcı liderlik, sürdürümcü liderlik ile meslektaşlara, öğrenci ve velilere, müdürü güven) ile birlikte yordanan değişken olarak ifade edilen örgütsel bağlılık arasında yapılmış olan çoklu regresyon analizi sonuçları görülmektedir. Tablo 5’e göre, okul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik stilleri ile öğretmen örgütsel bağlılığı pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkilidir ($r=.36$). Bunlar dışındaki değişkenler kontrol edildiğinde ise aralarındaki kısmi ilişki ($r=.24$) olarak belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin serbest bırakıcı liderlik stilleri ile öğretmen örgütsel bağlılığı pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkilidir ($r=.03$). Bunlar dışındaki değişkenler kontrol edildiğinde ise aralarındaki kısmi ilişki ($r=.01$) olarak belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin sürdürümcü liderlik stilleri ile öğretmen örgütsel bağlılığı pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkilidir ($r=.07$). Bunlar dışındaki değişkenler kontrol edildiğinde ise aralarındaki kısmi ilişki ($r=.03$) olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin meslektaşlara güveni ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkilidir ($r=.39$). Bunlar dışındaki değişkenler kontrol edildiğinde ise aralarındaki kısmi ilişki ($r=.29$) olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin öğrenci ve velilere güveni ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkilidir ($r=.06$). Bunlar dışındaki değişkenler kontrol edildiğinde ise aralarındaki kısmi ilişki ($r=.05$) olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin müdürü güveni ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişkilidir ($r=.09$). Bunlar dışındaki değişkenler kontrol edildiğinde ise aralarındaki kısmi ilişki ($r=.08$) olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, okul yöneticilerinin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik stilleri ile meslektaşlara güven, öğrenci ve velilere güven ve müdürü güven, örgütsel bağlılıkları arasında orta düzeyde ve anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir ($R= .42$, $R^2= .17$, $*p<.01$). Bu bulgudan hareketle çalışmadaki öğretmenlerin okul yöneticilerinin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik stilleri ile meslektaşlara

güven, öğrenci ve velilere güven ve müdüre güven düzeyleri birlikte, öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarındaki toplam varyansın %17'sini açıkladığı görülmüştür.

Araştırmada bulgularına göre okul yöneticilerinin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik stilleri ile meslektaşlara güven, öğrenci ve velilere güven ve müdüre güven düzeylerinin öğretmenlerin örgütsel bağlılığındaki görece önem sırası meslektaşlara güven, okul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik stilleri, müdüre güven, öğrenci ve velilere güven, okul yöneticilerinin serbest bırakıcı liderlik stilleri ve okul yöneticilerinin sürdürümcü liderlik stilleri şeklindedir. Bu bulguya göre yordayıcı değişkenlerden öğretmen bağlılığını en çok meslektaşlara güvenin etkilediği ifade edilebilir. Ayrıca meslektaşlara güven ve okul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik stillerinin örgütsel bağlılıkları üzerinde önemli yordayıcılar olduğu, ancak okul yöneticilerinin serbest bırakıcı liderlik stilleri ile sürdürümcü liderlik stillerinin, öğrenci ve velilere güven ile müdüre güven algı düzeylerinin etkisinin daha az olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin okula bağlılıklarında okul yöneticilerinin kullanmış oldukları dönüşümcü liderlik stilleri ve öğretmenlerin meslektaşlarına güven düzeylerinin etkili olduğu söylenebilir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Öğretmen görüşlerine göre, okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı ve güven algıları arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada, okul yöneticilerinin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik stillerini orta düzeyde sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, okul yöneticilerinin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik stilleri arasında çok bir fark olmadığını, ancak bunlar arasında dönüşümcü liderlik davranışlarını daha çok sergilediklerini düşünmektedirler. Son yıllarda yaşanan salgın sürecinin hayatımıza getirdiği köklü değişimlerin okul yöneticilerinin sergiledikleri davranış ve uygulamalarını da etkilediği düşünüldüğünde, dönüşümcü liderlik uygulamalarının daha çok öne çıkmış olması olası bir durum olarak görülebilir. Araştırmanın bu sonucuna benzer olarak, okul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik stilini diğer stillerden daha fazla kullandıklarını gösteren araştırmalar mevcuttur (Aslan, 2013; Buluç, 2009; Cemaloğlu, 2007; Çetiner, 2008; Çetinkaya, 2011; Didin, 2014; Kazancı, 2010; Oğuz, 2011; Kul, 2010; Yavuz, 2008; Yıldırım, 2006). Farklı olarak Kavrayıcı (2019) ve Meral (2016) tarafından yapılan araştırmalarda okul yöneticilerinin sürdürümcü liderlik stillerini oldukça yüksek düzeyde sergiledikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç, öğretmenlerin örgütsel bağlılık algı düzeylerinin oldukça yüksek düzeyde bulunmasıdır. Bu sonuca göre, öğretmenlerin görev yaptıkları okula ilişkin aidiyet algılarının oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum, öğretmenlerin yer değiştirme olanaklarına rağmen örgütsel bağlılık düzeylerinin yüksek olması ile bu seçeneği kullanmadıklarını düşündürmektedir. Araştırmanın bu sonucuna benzer olarak, örgütsel bağlılığın yüksek düzeyde tespit edildiği bazı araştırmalar da (Bogler ve Somech, 2004; Tsui ve Cheng, 1999) mevcuttur. Alanyazında, araştırmanın bu sonucundan farklı olarak, örgütsel bağlılığın orta düzeyde olduğu araştırmalar da yer almaktadır (Çoban ve Demirtaş, 2011; Yorulmaz ve Çelik, 2016; Yüksel, 2015).

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin örgütsel güven algılarının düzeyine bakıldığında, meslektaşlara güven algı düzeyinin oldukça yüksek; öğrenci ve velilere güven algı düzeyi ile okul müdürüne güven algı düzeyinin ise, orta düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucuna göre, öğretmenlerin en çok öğretmen arkadaşlarına güvendikleri; okul müdürüne, velilere ve öğrencilere meslektaşlarına duydukları güvenden daha az güven duydukları söylenebilir. Bu durumun, öğretmenlerin okul ortamında birbirleriyle diğer paydaşlardan daha fazla zaman geçirmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmanın bu sonucu, Bökeoğlu ve Yılmaz (2008) ile Özer ve diğerleri (2006) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterirken, Cemaloğlu ve Kılınç (2012) tarafından yapılan çalışmada elde edilen öğretmenlerin örgütsel güven algı düzeyinin düşük olduğu sonucuyla farklılık göstermektedir.

Araştırmada, öğretmen görüşlerine göre, okul yöneticilerinin liderlik stillerinin, öğretmenlerin örgütsel bağlılık ve güven algılarının cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdemleri açısından farklılık gösterip göstermediği ayrı başlıklar halinde incelenmiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında, öğretmenlerin okul yöneticilerinin liderlik stillerini algılama düzeylerinin cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan erkek ve kadın öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki okul yöneticilerinin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik stillerine ilişkin algı düzeylerinin benzer olduğunu söylemek mümkündür. Argon ve Dilekçi (2014) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuca ulaşılrken, farklı olarak Terzi ve Kurt (2005) tarafından yapılan çalışmada erkek öğretmenlerin okul yöneticilerinin liderlik stillerini kadın öğretmenlerden daha farklı algıladıkları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan kadın ve erkek öğretmenlerin örgütsel bağlılık algılarının benzer olduğu ifade edilebilir. Araştırmanın bu sonucu, Atik ve Üstüner (2014) tarafından yapılan araştırma sonucuyla benzerlik gösterirken, Ateş ve Buluç (2018) ile Özgan, Yiğit ve Cinoğlu (2011) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Bu çalışmalarda erkek öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin örgütsel güven düzeylerine cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında, öğrenci ve velilere güven ile müdüre güvenin anlamlı farklılık göstermediği, ancak meslektaşlara güven algı düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Kadın ve erkek öğretmenlerin, öğrenci ve velilere güven ile müdüre güven algılarının benzer olduğu, meslektaşlara güven algı düzeylerinin ise kadın öğretmenler lehine yüksek olduğu ifade edilebilir. Kadın öğretmenlerin kendi meslektaşlarına daha çok güvendikleri söylenebilir. Blevins (2001), Bökeoğlu ve Yılmaz (2008), Culver (1994) ve Özdil (2005) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterirken, Polat ve Celep (2008), Yılmaz (2006), Özer ve diğerleri (2006) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Bu çalışmalarda erkek öğretmenlerin kadınlara göre okullarına daha fazla güvendikleri sonucu tespit edilmiştir.

Medeni durum açısından bakıldığında, araştırma sonucunda öğretmenlerin okul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik ve sürdürümcü liderlik stillerini algılama düzeylerinin medeni durum değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği, ancak serbest bırakıcı liderlik stillerini algılama düzeylerinin bu değişken açısından anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, evli öğretmenlerin çalıştıkları okullarındaki okul yöneticilerini daha serbest bırakıcı buldukları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu Cemaloğlu (2007) tarafından yapılan araştırma sonucuyla benzerlik gösterirken, Sonel (2019) tarafından yapılan çalışmadan elde edilen medeni durumun okul yöneticilerinin liderlik stilleriyle anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuyla ayrışmaktadır.

Öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarının medeni durum değişkenine göre anlamlı olarak farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Örgütsel bağlılık algılarının bekâr öğretmenlerde daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu duruma, öğretmenlerin daha farklı sorumluluklar edinmelerinin yol açtığı düşünülmektedir. Durna ve Eren (2005), Kurşunoğlu, Bakay ve Tanrıoğen (2010), Özkaya, Kocakoç ve Kara (2006) tarafından yapılan çalışmalarda da benzer sonuca ulaşılrken, farklı olarak Nartgün ve Menep (2010), Taşkın ve Dilek (2010)

araştırmalarında medeni durum değişkeninin örgütsel bağlılığı etkilemediğini tespit etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durumlarına göre meslektaşlara ve müdüre güven boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı, ancak öğrenci ve velilere güven algı düzeyinin evli ve bekâr öğretmenler açısından farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Evli öğretmenlerin öğrenci ve öğrenci velilerine güven algı düzeylerinin daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Araştırmanın bu sonucu, Çağlar (2011), Taşkın ve Dilek (2010) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterirken, Bil (2018), Kocaoğlu ve Özdemir (2020) tarafından yapılan araştırma sonucunda elde edilen örgütsel güvenin medeni durum değişkenine göre anlamlı olarak farklılık göstermediği sonucuyla ayrılmaktadır.

Mesleki kıdem açısından bakıldığında, araştırma sonucunda öğretmenlerin okul yöneticilerinin liderlik stillerini algılama düzeylerinin mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Altay (2020), Arabacı (2019) ve Sonel (2019) tarafından yapılan araştırmalarda da benzer sonuca ulaşılmıştır. Öksüz (2008) ve Turan (2019) tarafından yapılan araştırmalarda ise, mesleki kıdem liderlik stillerini algılamayı anlamlı olarak farklılaştırdığı sonucu elde edilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarının, mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı olarak farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin kıdemlerine göre örgütsel bağlılık algılarının benzer olduğu şeklinde ifade edilebilir. Araştırmanın bu sonucu, Kurşunoğlu ve diğerleri (2010), Memişoğlu ve Kalay (2017) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterirken, Ateş ve Buluç (2018), İhtiyaroğlu (2018), Nartgün ve Menep (2010), Topaloğlu, Koç ve Yavuz (2008) tarafından yapılan araştırmalarda elde edilen öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarının mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuyla farklılık göstermektedir.

Araştırmada öğretmenlerin örgütsel güven düzeylerine mesleki kıdem değişkeni açısından bakıldığında öğrenci ve velilere güven ile müdüre güvenin anlamlı farklılık göstermediği, ancak meslektaşlara güven algı düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Buna göre, 11 yıl ve daha üzeri kıdeme sahip öğretmenleri meslektaşlarına daha çok güven duymaktadırlar. Alanyazında bu sonucu destekleyen (Özer ve diğerleri, 2006; Polat ve Celep, 2008) araştırmalar olmasına karşın, mesleki kıdeme ilişkin anlamlı farklılığın belirlenmediği araştırmalar (Bökeoğlu ve Yılmaz, 2008; Özdemir, 2020) da vardır.

Araştırmada öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki okul yöneticilerinin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik stilleri ile meslektaşlarına, müdürüne, öğrenci ve velilerine güveni ile örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki betimlenmektedir. Bu bağlamda, okul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeylerinin pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı derecede ilişkili olduğu; okul yöneticilerinin serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığının ise pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuca göre okul yöneticilerinin dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü davranış ve uygulamalarının öğretmenlerin örgütsel bağlılığını etkilediği söylenebilir. Bunlar arasında dönüşümcü liderlik stiline örgütsel bağlılığı daha çok etkilediği görülmektedir. Yine öğretmenlerin meslektaşlarına güven ile onların örgütsel bağlılıklarının pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı derecede ilişkili olduğu; okul müdürüne, öğrenci ve velilere güven ile örgütsel bağlılığının pozitif yönde ve düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda, okul müdürünün dönüşümcü, serbest bırakıcı ve sürdürümcü liderlik stilleri ile öğretmenlerin meslektaşlarına, öğrencilere, velilere ve okul müdürüne güven algısı ve örgütsel bağlılıklarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin örgütsel bağlılığını etkileyen en

önemli değişken, meslektaşlarına güven düzeyidir. Öğretmenlerin meslektaşlarına duydukları güven ve okul müdürünün dönüşümcü liderlik stilleri, onların örgütsel bağlılığını etkileyen iki önemli değişkendir. Alanyazında dönüşümcü liderlik davranış ve uygulamalarının örgütsel bağlılığı artırdığını tespit eden araştırmalar vardır (Bektaş, Çoğaltay ve Sökmen, 2014; Erdoğan, 2011; Hemedoğlu ve Evliyaoğlu, 2012; Hsu ve Mujtaba, 2007). Bununla birlikte okul yöneticilerinin serbest bırakıcı liderlik ile sürdürümcü liderlik stilleri ile müdüre, öğrenci, velilere güven ve öğretmenlerin örgütsel bağlılığı üzerindeki etkisinin daha az olduğu görülmüştür. Cemaloğlu ve Kılınç (2012) tarafından yapılan araştırmada okul müdürlerinin serbest bırakıcı liderlik stilleri ile öğretmenlerin okula güven duyma düzeyi arasında ters yönlü ilişki olduğu ifade edilmektedir. Dahası okul yöneticilerinin destekleyici davranış ve uygulamalarının öğretmenlerin okula güven, meslektaşlarına güven ve müdüre güven duyma düzeylerini artırdığı ifade edilmektedir (Turan, 2001; Yılmaz, 2004).

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak, okul yöneticilerinin yaşanan değişimlere liderlik etmeleri ile destekleyici davranış ve uygulamaları öğretmenlerin okula güven duyma düzeyini ve bağlılıklarını artırabilir. Bunu yanı sıra, okul yöneticilerinin meslektaşlar arası güveni artırmaya ilişkin davranış ve uygulamaları da öğretmenlerin bağlılığını önemli düzeyde artırabilir. Okul yöneticilerinin meslektaşlar arası işbirliğini destekleyen uygulamaları öğretmenler arası güvenin olmasında etkili olabilir. Bu bağlamda bu araştırmanın farklı örneklem gruplarında tekrarlanması veya konuyla ilgili nitel çalışmaların yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Akan, D., Yıldırım, İ. ve Yalçın, S. (2014). Okul müdürleri liderlik stili ölçeğinin geliştirilmesi (OMLSÖ). *Electronic Journal of Social Sciences*, 13(51), 392-415. <https://doi.org/10.17755/esosder.28743>
- Allen, N. J. ve Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1), 1-18.
- Altay S. E. (2020). *Meslek lisesi müdürlerinin liderlik stillerinin incelenmesi: Karma yöntem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Arabacı, H. (2019). *Liderlik stilleri ve örgütsel adalet ilişkisi/Balıkesir ili Bandırma ilçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Argon, T. ve Dilekçi, Ü. (2014). Öğretmenlerin okul müdürlerinin yönetim tarzları ve kurumsal itibara yönelik algıları arasındaki ilişki. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 161-181. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6234>
- Aslan, Ü. (2013). *Okul müdürlerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin iş doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Ateş, Ö. T. ve Buluç, B. (2018). İlköğretim öğretmenlerinde motivasyon ve örgütsel bağlılığın demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (48), 1-30.
- Atik, S. ve Üstüner, M. (2014). İlköğretim okullarının örgüt tipi ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 133-154.

- Bakan, İ. ve Büyükbeşe, T. (2010). Liderlik “türleri” ve “güç kaynakları”na ilişkin mevcut-gelecek durum karşılaştırması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*,(2), 73-84.
- Bakkalbaşı, İ. O. (2017). Yönetim biliminin doğuşu ve ilk temsilcileri hakkında bir tartışma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 39(2), 431-452. <https://doi.org/10.14780/muiibd.384135>
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: The Free Press.
- Bass, B. M. ve Avolio, B. J. (1994). Introduction. Bass, B. M. & Avolio, B. J. (Eds.), In *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Sage, Thousand Oaks, pp. 1-9.
- Bass, B. M., Avolio, B. J., Jung, D. I. ve Berson, Y. (2003). Predicting unit performance by assessing transformational and transactional leadership. *Journal of Applied Psychology*, 88(2), 207-218. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.2.207>
- Bektaş, F., Çoğaltay, N. ve Sökmen, Y. (2014). Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stillerinin örgütsel bağlılık üzerindeki rolü. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(3), 122-130.
- Bil, E. (2018). *Ortaöğretim okullarının öğrenen örgüt, örgütsel güven ve iş doyumunu düzeyleri arasındaki ilişki*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Blevins, R. E. (2001). *A study of association between organizational trust and decision-making, communications, and collaboration in comprehensive, regional institutions of higher education*. New Mexico State University.
- Bogler, R., ve Somech, A. (2004). Influence of teacher empowerment on teachers' organizational commitment, Professional commitment and organizational citizenship behavior in schools. *Teaching and Teacher Education*, 20(3), 277-289. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2004.02.003>
- Boyacı, A., Karacabey, M. F. ve Bozkuş, K. (2018). The role of organizational trust in the effect of leadership of school administrators on jobsatisfaction of teachers. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(3), 437-482. <https://doi.org/10.14527/kuey.2018.011>
- Bökeoğlu, Ö. Ç. ve Yılmaz, K. (2008). İlköğretim okullarında örgütsel güven hakkında öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54(54), 211-233.
- Buluç, B. (2009). Sınıf öğretmenlerinin algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stilleri ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(57), 5-34.
- Burns, J. M. (1978). *Leadership*. New York: Harper and Row.
- Celep, C. (2000). *Eğitimde örgütsel adanma ve öğretmenler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cemaloğlu, N. (2007). Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile yıldırma arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 77-87.
- Cemaloğlu, N. ve Kılınç, A. (2012). Okul müdürlerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel güven düzeyleri arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 132-156.

- Culver, T. R. (1994). *Influence strategies and trust in public schools*. Doctoral dissertation, Seattle University.
- Çelik, C. ve Sünbül, Ö. (2008). Liderlik algılamalarında eğitim ve cinsiyet faktörü: Mersin ilinde bir alan araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 49-66.
- Çetiner, A. (2008). İlköğretim okulu müdürlerinin dönüşümcü liderlik davranışlarını gösterme düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri (Burdur ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Çetinkaya, İ. (2011). *Ortaöğretim okul müdürlerinin liderlik stilleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çoban, D. ve Demirtaş, H. (2011). Okulların akademik iyimserlik düzeyi ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17(3), 317-348.
- Daft, R. L. (2005). *The leadership experience*. Mason, OH: Thomson South-Western.
- Didin, N., Ş. (2014). *Resmi ve özel temel eğitim kurumlarındaki yöneticilerin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, S. (2001). *Vizyona dayalı liderlik*. İstanbul: Seçil Ofset.
- Doğan, S. ve Kılıç, S. (2007). Örgütsel bağlılığın sağlanmasında personel güçlendirmenin yeri ve önemi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29, 37-61.
- Durna, U. ve Eren, V. (2005). Üç bağlılık unsuru ekseninde örgütsel bağlılık. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6(2), 210-219.
- Erçetin, Ş. (1998). *Lider sarmalında vizyon*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Erdoğruca, P. (2011). *Dönüşümcü (Transformasyonel) liderlik ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Eren, E. (2008). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Eren, E. (2008). *Yönetim ve organizasyon*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Firestone, W. A. (1996). Leadership: Roles or functions?. *In International handbook of educational leadership and administration* (pp. 395-418). Dordrecht: Springer,
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M. ve Donnelly, J. H. (1994). *Organizations: Behavior, structure, processes*. New York: Irwin.
- Güllü, M., ve Arslan, C. (2009). Beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik stilleri/leadership styles of physical education teachers. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 352-367.
- Güney, S. (2007). *Yönetim ve organizasyon*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hartog, D. N., Muijen, J. J. ve Koopman, P. L. (1997). Transactional versus transformational leadership: An analysis of the MLQ. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 70(1), 19-34. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8325.1997.tb00628.x>

- Hemedoğlu, E. ve Evliyaoğlu, F. (2012). Çalışanların Dönüşümcü Liderlik Algılarının Örgütsel Bağlılıkları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 58-77.
- Hoy, W. ve Miskel, K. (2010). *Eğitim yönetimi* (S.Turan, Çev. Ed). Ankara: Nobel Yayın.
- Hoy, W. K. ve Tschannen-Moran, M. (2003). The conceptualization and measurement of faculty trust in schools. W. K. Hoy & C. Miskel. (Eds.), In *Studies in leading and organizing schools*. (pp. 181–207).
- Hsu, S. Y. C. ve Mujtaba, B. G. (2007). Team transformational leadership, trust, satisfaction, and commitment: The testing of a structural equation model in software development teams. *Review of Business Information Systems*, 11(3), 17-28. <https://doi.org/10.19030/rbis.v11i3.4412>
- Hunt, S. D. ve Morgan, R. M. (1994). Organizational commitment: One of many commitments or key mediating construct?. *Academy of Management Journal*, 37(6), 1568-1587. <https://doi.org/10.2307/256799>
- İhtiyaroğlu, N. (2018). Analysis of relationship between teachers' coping styles with stress and the level of organizational commitment. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(2)192-206. <https://doi.org/10.15345/iojes.2018.02.013>
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (21. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavrayıcı, C. (2019). Okul müdürlerinin liderlik stillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 116-131.
- Kocaoğlu, M. ve Özdemir, H. Ö. (2020). Örgütsel güven, örgütsel özdeşleşme ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkilere yönelik bir araştırma: Kırşehir Belediyesi örneği. *International Journal of Social Science*, 3(1), 19-34.
- Kul, M. (2010). *Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile beden eğitimi öğretmenlerinin yıldırma yaşama düzeyleri, örgütsel bağlılıkları ve iş doyumunu arasındaki ilişki*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurşunoğlu, A., Bakay, E. ve Tanrıoğen, A. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeyleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 101-115.
- Lewicki, R., McAllister, D. ve Bies, R. (1998). Trust and distrust: New relationships and realities. *Academy of Management Review*, 23(3), 438-458. <https://doi.org/10.2307/259288>
- Memişoğlu, S. P. ve Kalay, M. (2017). İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel bağlılık ve motivasyonları arasındaki ilişki (Bolu il örneği). *Turkish Studies*, 12(4), 367-392.
- Meral, M. (2016). *Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile çatışma çözme stratejileri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Morrow, P. (1983). Concept redundancy in organizational research: The case of work commitment. *Journal of Occupational Behavior*, 34, 40–56.
- Nartgün, ř. S. ve Menep, İ. (2010). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel bağlılığa ilişkin algı düzeylerinin incelenmesi: şırnak/İdil örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 288-316.

- Oğuz, E. (2011). Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları ile yöneticilerin liderlik stilleri arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(3), 377-403.
- O'Reilly, C. ve Chatman, J. (1986). Organizational commitment and psychological attachment. The effects of compliance identification and internalization and prosocial behavior. *Journal of Applied Psychology*, 71, 492-499. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.71.3.492>
- Öksüz, S. (2008). *Endüstri meslek ve teknik liselerde çalışan yönetici davranışlarının öğretmen performansına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, E. (2020). *Ortaokul öğretmenlerinin mesleki doyumları ile örgütsel güven arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özgül, K. (2005). *İlköğretim okullarında öğretmenlerin yöneticilerine ve birbirlerine duydukları güven düzeyi ile örgütsel iklimi arasındaki ilişki (Yeni Mahalle Örneği)*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özer, N., Demirtaş H., Üstüner, M. ve Cömert, M. (2006). Ortaöğretim öğretmenlerinin örgütsel güven algıları. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(1), 103-124.
- Özgan, H., Yiğit, C. ve Cinoğlu, M. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel bağlılık düzeylerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 1-14.
- Özkaya, M. O., Kocakoç, İ. D. ve Kara, E. (2006). Yöneticilerin örgütsel bağlılıkları ve demografik özellikleri arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik bir alan çalışması. *Yönetim ve Ekonomi*, 13(2), 77-96.
- Palmer, B., Walls, M., Burgess, Z. ve Stough, C. (2001). Emotional intelligence and effective leadership. *Leadership and Organization Development Journal*, 22(1), 5-10. <https://doi.org/10.1108/01437730110380174>
- Polat, S. (2007). *Ortaöğretim öğretmenlerinin örgütsel adalet algıları, örgütsel güven düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Polat, S. ve Celep, C. (2008). Ortaöğretim öğretmenlerinin örgütsel adalet, örgütsel güven, örgütsel vatandaşlık davranışlarına ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54(54), 307-331.
- Raosoft, I. (2021). <http://www.raosoft.com/samplesize.html> adresinden erişilmiştir.
- Sayılı, H. ve Baytok, A. (2014). *Örgütlerde liderlik: Teori, uygulama ve yeni perspektifler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sığırı, Ü. ve Basım, N. (2006). İş görenlerin iş doyumunu ile örgütsel bağlılık düzeylerinin analizi: Kamu ve özel sektörde karşılaştırmalı bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6(12), 131-154.
- Sonel, Z. (2019). *Eğitim yöneticilerinin liderlik stillerinin düşünme stilleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Stoner, C. R. ve Hartman, R. I. (2000). Team building: Answering tough questions. *Research Technology Management*, 34(4), 12-18.

- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (1996). *Using multivariate statistics*. New York: Harper Collins.
- Taşdemir, E. (2009). Toplumların idaresinde liderler ve yöneticiler. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 29, 149- 165.
- Taşkın, F. ve Dilek, R. (2010). Örgütsel güven ve örgütsel bağlılık üzerine bir alan araştırması. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 37-46.
- Terzi, A. R. ve Kurt, T. (2005). İlköğretim okulu müdürlerinin yöneticilik davranışlarının öğretmenlerin örgütsel bağlılığına etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 33(166), 98-112.
- Tokgöz, E. ve Seymen, O. A. (2013). Örgütsel güven, örgütsel özdeşleşme ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki: Bir devlet hastanesinde araştırma. *Öneri Dergisi*, 10(39), 61-76.
- Tosun, K. (1982). *İşletme yönetimi genel esaslar*. Ankara: Savaş Yayınları.
- Tsui, K. T. ve Cheng, Y. C. (1999). School organizational health and teacher commitment: A contingency study with multi-level analysis. *Educational Research and Evaluation*, 5(3), 249-268. <https://doi.org/10.1076/edre.5.3.249.3883>
- Turan, G. A. (2019). *Öğretmen görüşlerine göre örgütsel sosyalleşme ile dönüşümcü liderlik arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, S. (2001). *School climate, supportive leadership behavior and faculty trust in Turkish public schools*. *American Educational Research Association (AERA)* sunulan bildiri. Seattle Washington, USA, April 10–14, 2001.
- Üstüner, M. (2009). Öğretmenler için örgütsel bağlılık ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-18.
- Yavuz, E. (2008). *Dönüşümcü ve etkileşimci liderlik davranışının örgütsel bağlılığa etkisinin analizi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, C. (2006). Okul müdürlerinin liderlik stillerinin örgütsel sağlık üzerindeki etkisi (Ankara ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, E. (2006). Okullardaki örgütsel güven düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 739– 756.
- Yılmaz, K. (2004). Okul yöneticilerinin destekleyici liderlik davranışları ile okullardaki güven arasındaki ilişki konusunda ilköğretim okulu öğretmenlerinin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (8), 117–131.
- Yorulmaz, A. ve Çelik, S. (2016). İlkokul öğretmenlerinin örgütsel bağlılık, örgütsel sinizm ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 161-193.
- Yu, M. C., Mai, Q., Tsai, S. B. ve Dai, Y. (2018). An empirical study on the organizational trust, employee-organizational relationship and innovative behavior from the integrated perspective of social exchange and organizational sustainability. *Sustainability*, 10(3), 1-14. <https://doi.org/10.3390/su10030864>
- Yüksel, R. F. (2015). *Okul çalışanlarının örgütsel bağlılık ve örgütsel sessizlik düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.